

versnippering doen daaraan duidelijk afbreuk (Foppen et al. 1999). Het is voor veel lange-afstandstrekkingers dus van groot belang dat ze in Nederland broedhabitats hebben die van goede kwaliteit zijn, liefst in heterogene landschappen met een grote diversiteit aan habitats die tevens deel uitmaken van een sterk ecologisch netwerk.

3.3 Internationaal belang van Nederlandse natuur

Tekst: B. de Knecht

De Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen leggen de lidstaten verplichtingen op voor de instandhouding van een aantal specifieke soorten. Die verplichtingen zijn gericht op het in Europa behouden van kenmerkende en bedreigde natuur; gestreefd wordt naar behoud en herstel van een gunstige staat van instandhouding van deze soorten. Ten opzichte van de meeste landen in Europa vertoont Nederland een ongunstiger beeld, zowel qua percentage bedreigde soorten als qua soorten van de Habitatrichtlijn met een ongunstige staat van instandhouding. De vraag is nu welke ecosystemen in Nederland een relatief groot deel van de (Noord-Atlantische) Europese populatie broedvogels, vaatplanten en dagvlinders hebben?

Daarnaast is Nederland ook van belang als overwinteringsgebied en pitstop voor trekvogels. Doordat het waterrijke Nederland in de winter een gematigd klimaat heeft en gelegen is in een delta van grote rivieren, trekt een groot aantal vogels van de broedgebieden in de poolcirkel naar en langs Nederland om te overwinteren. Voor de meeste steltlopers zijn de Waddenzee en de Zeeuwse delta van groot internationaal belang voor ganzen, zwanen en eenden. Van een tiental soorten overwintert zelfs meer dan drie kwart: Kleine rietgans, Brandgans en Kolgans. Nederland is ook van belang als tussenstop voor vogels om te fourageren, te rusten en weer op krachten te komen: trekroutes van miljoenen vogels lopen via de Oost-Atlantische trekroute langs de grote rivieren en de kust van Nederland.

3.3.1 Methodiek

Het gaat hier om soorten waarvan de populatie in Nederland in vergelijking met de Atlantische regio meer dan gemiddeld voorkomen. Dit zijn de soorten waar Nederland binnen de Europees Atlantische context, een meer dan gemiddelde verantwoordelijkheid voor heeft. Dit gemiddelde is bepaald door het areaal van terrestrisch Nederland te delen door het areaal van de Atlantische Biogeografische Regio (=20,7%). Voor vogels, vlinders en planten zijn aparte exercities uitgevoerd. Deze grens is vrij conservatief gesteld. Zo lijkt Schaminee *et al.*, 2010 een wat bredere begrip te hanteren, waardoor meer habitats van internationaal belang zijn. Indien gekeken wordt naar het internationaal belang op een lager schaalniveau, zoals dat van habitattypen, valt op dat er ook enkele deelecosystemen, zoals specifieke droge heide habitats van zeer groot internationaal belang zijn. Deze resultaten geven een eerste indicatie van het internationale belang van de Nederlandse natuur. In een apart project wordt de methodiek en de resultaten verder aangescherpt.

SOVON heeft voor de broedvogels hiertoe een eerste berekening uitgevoerd op basis van de Europese verspreidingsatlas. Per soort is het percentage van de populatie dat binnen Nederland broedt in vergelijking met de rest van de Atlantische regio bepaald. Soorten waarvoor Nederland relatief belangrijk is maar in Nederland met minder dan 5 broedgevallen per jaar is vertegenwoordigd zijn afgevallen. De resultaten van SOVON zijn per stuk nagelopen en enkele grensgevallen zijn voor de definitieve lijst apart beoordeeld. Voor deze laatste stap is gebruik gemaakt van de populatieschattingen op landenniveau uit 'Birds in Europe'.

Vlindersoorten zijn geselecteerd waarvan het grootste deel van de populatie voorkomt in Habitattypen die meer dan gemiddeld in de Atlantische regio voorkomen. Ten eerste is via een expert schatting bepaald welke vlindersoorten exclusief of veel voorkomen in de Natura 2000 habitats van de Habitatrichtlijnen. Daarna is bepaald welke Natura 2000 habitats meer dan gemiddeld voorkomen in Nederland ten opzichte van de Atlantische regio. Het resultaat is een lijst van vlindersoorten die meer dan gemiddeld voorkomen in Nederlandse Habitattypen ten opzichte van de Atlantische regio.

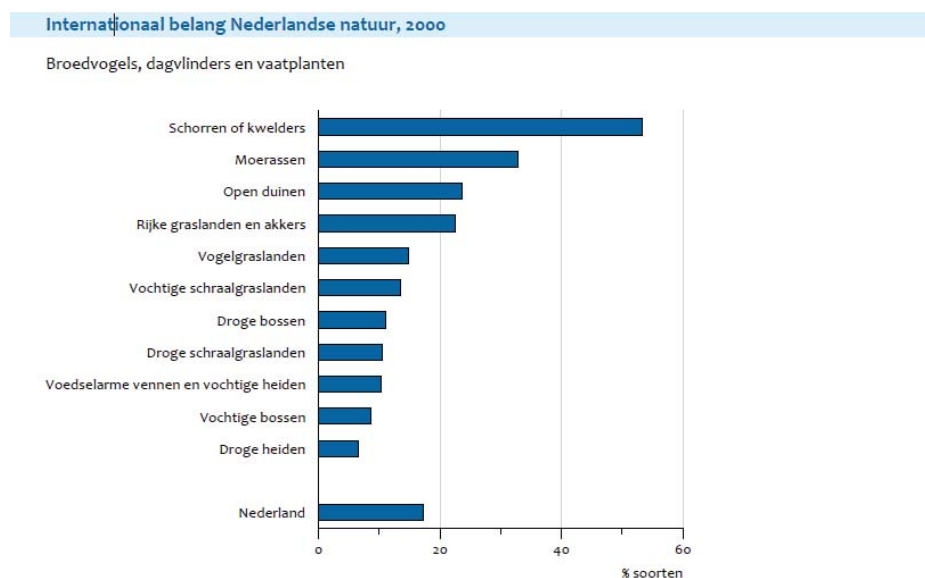
Plantensoorten zijn geselecteerd waarvan hun populatie meer dan gemiddeld voorkomt in Nederland ten opzichte van de Atlantische regio. Eerst is bepaald in hoeverre soorten exclusief of karakteristiek zijn voor de habitattypen van de Habitatrichtlijnen. De bron was hiervoor SynBioSys. Dit is bepaald op basis van hun presentie en hun trouwgraad voor syntaxa die als kenmerkend gelden voor de Habitatrichtlijn. De grenzen voor exclusieve soorten ligt op 50% of meer en voor karakteristieke soorten op 30% of meer. Per syntaxa is beoordeeld of de resultaten overeenkomen met het expertoordeel.

Daarna is bepaald voor de exclusieve en karakteristieke soorten wat de verhouding van populatie omvang in Nederland ten opzichte van de Atlantische regio is. Dit is bepaald door een areaal gewogen middeling toe te passen van de presentie over alle habitats waarin de soort voorkomt. Hierbij is aangenomen dat de soortensamenstelling in binnen de habitats van de Atlantische regio constant is.

Vervolgens zijn de soorten alle via de natuurdoeltypensystematiek en de habitat voorkeuren uit BioBase en de natuurdoeltypensystematiek ingedeeld naar de ecosysteem indeling van de Subsiestelsel Natuur- en Landschap (SNL). Een soort kan kenmerkend zijn voor meerdere ecosystemen.

3.3.2 Resultaten

Wat opvalt is dat het vooral gaat om ecosystemen die typische zijn voor het feit dat Nederland gelegen is in een delta van grote rivieren. Zo zijn kusthabitats, zoals schorren/kwelders, open duinen van groot internationaal belang (Figuur 30). Ook andere ecosystemen van laag Nederland zijn van belang, zoals moerassen en rijke graslanden en akkers.

Figuur 30. Een relatief groot deel van de (Noord-Atlantische) Europese populatie broedvogels, vaatplanten en dagvlinders in schorren, kwelders, moerassen, duinen en rijke graslanden en akkers in Nederland is van Europees belang

3.4 Analyse van trends van plantensoorten met behulp van functionele groepen

Tekst: W.A. Ozinga

Biodiversiteit is een containerbegrip. Bij veel diversiteitsindexen en trendindexen worden de soorten als het ware op één hoop gegooid. Dit geldt ook voor de Rode Lijsten waar een bont gezelschap van soorten op